

בס"ד ש"פ פינחס, מבה"ח מנחם-אב, התשכ"ח

(הנחה בלתי מוגה)

איתא במדרש תהלים¹, ר' אליעזר אומר, אמרו ישראל לפני הקב"ה, רבש"ע, רוצים אנו ליגע בתורה יומם ולילה אבל אין לנו פנאים, אמר להם הקב"ה קיימו מצות תפילין ומעלה אני עליכם כאילו אתם יגעים בתורה יומם ולילה. ומדייק בזה במאמר ד"ה איתא במדרש תהלים² שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר (בעל הגאולה) בחגיגת הבר מצוה שלו בי"ב תמוז תרנ"ג (שזהו המאמר שאמרו אביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) על הבר מצוה שלו, ביום כ' מרחשון תרל"ד)³, דלכאורה צריך להבין מהו"ע מצות תפילין שעיי"ז יפטר מלימוד התורה ומה ענינם זל"ז. ומבאר בזה, ע"פ מ"ש במדרש⁴ על הפסוק⁵ מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל, שכאשר ישראל עושים מצות עיי"ז גורמים שיעשה הקב"ה מצוות אלו [ולהעיר, שבמאמר רו"ל זה יש ב' פירושים ואופנים⁶, הא', שהמצוות שלמעלה פועלים שיהיו המצוות שלמטה, והב', שע"י קיום המצוות למטה נעשה ענין המצוות שלמעלה. ובמאמר זה מבאר כפירוש ואופן הב'], ונמצא, שע"י שישראל מניחים תפילין הרי הם גורמים להיות הקב"ה מניח תפילין. וממשיך לבאר מה שאמרו רו"ל⁷ תפילין דמארי עלמא מאי כתיב בהו ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ⁸ [וכמבואר גם בד"ה תפילין דמארי עלמא תרנ"ג⁹ (שאמר כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע ביום הבר מצוה, ונמשכה אמירתו בשבעת ימי המשתה¹⁰), שתפילין נקראים פאר, כמ"ש¹¹ פאריך חבוש עליך, דקאי על תפילין¹², וכתיב¹³ ישראל אשר כך אתפאר,

9) יצא לאור בקונטרס בפ"ע — קה"ת תשכ"ח, ואח"כ בסה"מ תרנ"ג ע' רלג ואילך.
10) ראה רשימת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ הנ"ל (קונטרס "בר מצוה" הנ"ל ס"ע כ ואילך. ספר השיחות שם ע' 277 ואילך); "מפתח ספרי ומאמרי אדמו"ר מהורש"ב" (קה"ת, תשמ"א) ע' סד.
11) יחזקאל כד, יז.
12) ראה ברכות יא, א. זח"ג רל, ב (ברע"מ).
13) ישעי' מט, ג.

1) עה"פ (א, ב) כי אם בתורת.
2) סה"מ תשי"ח ע' 271 ואילך.
3) ראה רשימת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ בקונטרס "בר מצוה — תרנ"ג" (קה"ת, תש"ס) ע' טו ואילך. הוספות לספר השיחות תרפ"ח-תרצ"א (קה"ת, תשס"ב) ע' 271 ואילך.
4) שמור"ר פ"ל, ט.
5) תהלים קמז, יט.
6) ראה סה"מ תרל"ו ח"ב ע' שכז. ד"ה ואלה המשפטים (לעיל ע' קכה ואילך).
7) ברכות ו, א.
8) דברי הימים א' יז, כא.

והיינו, שהפאר דתפילין הוא ע"י ישראל דוקא. וזהו גם מה שהתפילין נקראים טוטפות, דהיינו תכשיטין¹⁴, שענינם הוא להוסיף יופי ותפארת למי שמתתקן ומתקשט בהם], שעפ"ז נמצא, שע"ז שהקב"ה מניח תפילין מתגדלים ישראל. וע"ד מ"ש¹⁵ השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל, שישראל נראים לפניו לדבר חשוב. וזהו ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ, פי' שהם ממשיכים בחי' אחד בארץ. ולאחרי שמבאר מעלת לימוד התורה שע"ז ממשיכים בחי' מוחין (תורה שקדמה לעולם) במדות (שורש מקור העולמות), מבאר, שזהו גם מה שע"י קיום מצות תפילין נעשה הענין שהקב"ה מניח תפילין, כי, הקב"ה הוא זו"ג (מדות) דאצילות, והקב"ה מניח תפילין הו"ע המשכת המוחין במדות. ולכן הרי זה בחי' אחת עם לימוד התורה יומם ולילה, שהו"ע המשכת המוחין במדות (שזהו גם הדיוק יומם ולילה, שהו"ע ז"א ומלכות¹⁶, שהם ששה מדות עליונות דכתיב בהו"ע¹⁷ ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, ומדת המלכות שהיא כנגד יום השביעי). ומ"ש כאילו כו', כי, ע"י היגיעה בתורה הי' נמשך באויר העולם, ואילו ע"י התפילין נמשכים המוחין רק בשרש ומקור המהוה עולמות, ומ"מ, מעלה אני עליכם כאילו כו'.

(ב) אך צריך להבין בכללות תוכן מאמר ישראל לפני הקב"ה רוצים אנו ליגע בתורה יומם ולילה אבל אין לנו פנאי, דלכאורה, כיון שיש ציווי והגית בו יומם ולילה¹⁸, ואין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו¹⁹, הרי בודאי שיכולים לקיים ציווי זה, וא"כ, מהי טענתם אין לנו פנאי, הרי בידם תלוי הדבר לפנות את עצמם מכל שאר הענינים ולהיות פנויים לעסוק בתורה יומם ולילה. ועכצ"ל, שענין זה גופא שאין לנו פנאי הוא ע"פ התורה, היינו, שסדר העבודה שלהם ע"פ התורה אינו לעסוק בתורה יומם ולילה, אלא רק לקבוע עתים לתורה ולקיים המצוות. אך עפ"ז אינו מובן לאידך גיסא, מהו הטעם שאינם מסתפקים באופן העבודה שנקבע להם ע"פ התורה, אלא אומרים לפני הקב"ה רוצים אנו [ומצד הרצון נמצאים הם במדריגה זו, כמאמר הבעש"ט²⁰ שבמקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא] ליגע בתורה יומם ולילה דוקא.

(17) תשא לך, כא. וראה זח"ג צד, ב.

(18) יהושע א, ח. וראה מנחות צט, ב.

(19) ע"ז ג, א.

(20) כתר שם טוב (הוצאת תשנ"ט)

בהוספות סימן מח. וש"נ.

(14) ראה תיב"ע שמואל-ב א, י. סה"מ

תרנ"ג שם.

(15) תבוא כו, טו.

(16) ראה אוה"ת (יהל אור) לתהלים ע' סב

ואילך.

ג) **ולהבין** זה יש להקדים תחילה המבואר בלקוטי תורה דפרשת השבוע²¹ (די חסידישע פרשה) על הפסוק²² קודש ישראל להוי' ראשית תבואתה, תבואתה בה' כתיב, משמע דישאל הם ראשית תבואת ה'. והענין בזה, שתבואת ה' קאי על הצמיחה דמציאות העולמות שהתהוותם ע"י אות ה', כמאמר רז"ל²³ על הפסוק²⁴ אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, בה' בראם. וישאל הם ראשית תבואתה, היינו שהם הראשית דבריאת העולם²⁵, וכמאמר רז"ל²⁶ בראשית²⁷ ב' ראשית, בשביל התורה שנקראת ראשית, שנאמר²⁸ ה' קנני ראשית דרכו ובשביל ישראל שנקראו ראשית, שנאמר²² קודש ישראל להוי' ראשית תבואתה, והיינו, שראשית ותכלית הכוונה דבריאת העולם היא בשביל עבודתם של ישראל ע"י התורה. וזהו גם מ"ש²⁹ קרוב הוי' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת, ואין אמת אלא תורה³⁰, דאף שצריך להיות הקדמת עבודת התפלה שפועלת ענין הביטול, מ"מ, עיקר העבודה היא בעסק התורה דוקא, שזהו"ע בראשית, ב' ראשית, ישראל ותורה, כפי שמתאחדים ונעשים תיבה אחת, והיינו לפי שישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד³¹, ועי"ז נשלמת כוונת הבריאה, שזהו בראשית, בשביל ב' ראשית. ובזה יובן מה שאמר ישראל רוצים אנו ליגע בתורה דוקא, כי, הפעולה בעולם להשלים את כוונת הבריאה היא ע"י היגיעה בתורה דוקא, בחי' ראשית. וכמשנת³² לביאור דברי המדרש³³ על הפסוק³⁴ כי מראש צורים אראנו, מתחילה הי' המקום מבקש לכוונן העולם כו', לכוונן דייקא, שנוסף על עצם התהוות העולם (כפי שעולם על מילואו נברא³⁵), הנה הרצון העליון הוא לכוונן העולם, שהנהגת העולם תהי' בהתאם לכוונת הבריאה, וענין זה נעשה ע"י הענין דמראש צורים אראנו כו', שזהו גם ענין התורה שנקראת ראשית.

ד) **וביאור** הענין שכוונת הבריאה נשלמת ע"י התורה דוקא, יובן ע"פ המבואר בד"ה איתא במדרש תהלים הנ"ל בביאור מעלת

(21) פינחס עט, ב ואילך.	(30) ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח. איכ"ר
(22) ירמי' ב, ג — סיום וחותרם ההפטר	פתיחתא ב. תקו"ז תכ"א (ג, א). וראה ברכות
דפ' פינחס.	ה, ריש ע"ב. וראה לקו"ת פינחס שם.
(23) מנחות כט, ב. פרש"י בראשית ב, ד.	(31) ראה זח"ג עג, א.
(24) בראשית שם.	(32) בד"ה כי מראש צורים דיי"ב תמוז פ"ו
(25) ראה גם לקו"ת פרשתנו עח, ב.	(לעיל ס"ע רנז ואילך).
(26) הובא בפרש"י ורמב"ן בראשית א, א.	(33) שמור"ר פט"ו, ז.
(27) בראשית שם.	(34) בלק כג, ט.
(28) משלי ח, כב.	(35) ראה ב"ר פי"ד, ז. וראה שם פי"ב, ו.
(29) תהלים קמה, יח.	פי"ג, ג (וביפ"ת שם).

התורה שקדמה לעולם, כמארז"ל³⁶ אלפיים שנה קדמה תורה לעולם, דפירוש קדמה אינו (רק) בזמן, אלא ענין הקדימה היא קדימת המעלה (ומצד זה נעשית גם הקדימה בזמן), להיות שורש ומקור העולמות הוא מבחי' מדות, אבל התורה קדמה לעולם, להיות כי אורייתא מחכמה נפקת³⁷, בחי' המוחין.

והענין בזה, דהנה, מלשון רז"ל אלפיים שנה קדמה תורה לעולם, משמע, שקדימת המעלה דתורה לעולם היא בהגבלה (אלפיים שנה), ולא קדימה שבאין ערוך כלל. ולכאורה אינו מובן, הרי ידוע שהתורה היא שלא בערך לגמרי לעולם, וכמ"ש³⁸ ואהי' אצלו גו' שעשועים גו' לפניו, ונעלמה מעין כל חי³⁹, היינו, שכל הנבראים שבעולם, כל חי, אין להם ערך כלל לגבי התורה. אך הענין הוא, שמצד זה שהתורה היא באין ערוך לגמרי לעולם (שעשועים גו' לפניו), הנה גם כאשר יורדת ונעשית בערך לעולם, הרי זה באופן שקדמה לעולם אלפיים שנה. ויובן גם מענין קדימת המוחין למדות, שזהו"ע אלפיים שנה קדמה כו', כפי שמבאר בד"ה איתא במדרש תהלים הנ"ל שאלפיים הו"ע אאלפך חכמה אאלפך בינה⁴⁰, שהם בחי' מוחין, והם קדמו לעולם שהוא בחי' מדות⁴¹. דהנה, מוחין ומדות הם בבחי' עילה ועלול, ובבחי' זו שייכים המדות אל המוחין, שהרי בעילה ועלול מחייבת העילה את העלול, והיינו, שכאשר העילה היא בשלימותה אזי מוכרח להיות ממנה העלול, ונמצא, שקדימת המוחין אל המדות בבחי' זו היא קדימה שבערך. אך יש גם בחי' המוחין כפי שהם לעצמם, שהם באין ערוך אל המדות, שהרי מוחין ומדות הם ענינים שונים ועד שהם הפכים זה מזה⁴², שהמוחין הם בבחי' התיישבות וקרירות, והם לעצמם, משא"כ המדות הם בדרך התפעלות והרגש, והם בשביל הזולת. וכפי שמבאר בהמאמר, שמצינו באברהם (שענינו מדת החסד) דכתיב ביי⁴³ והוא יושב פתח האוהל כחום היום, שענין מה שישב על הפתח הוא שחיפש אחר עוברים ושבים בכדי שיהי' לו למי להשפיע החסד, כי בלתי המקבל מתאבד כל פעולת המשפיע כו'. והיינו לפי

(41) ראה לקו"ת שה"ש א, סע"ד. המשך והחרים תרל"א (סה"מ תרל"א ח"א ע' רפט). ועוד.

(42) ראה סה"מ תרצ"ז ס"ע 218 ואילך. וראה גם ד"ה יהי' ה' אלקינו עמנו (לעיל ע' רמו).

(43) וירא יח, א ובפרש"י.

(36) ראה מדרש תהלים ז, ד. ב"ר פ"ח, ב. ונחומא וישב ד. וש"נ. זח"ב מט, א.

(37) זח"ב קכא, א. וראה ג"כ שם פה, א.

(38) משלי ח, ל.

(39) איוב כח, כא. וראה תניא קונטרס

אחרון קסא, א. סהמ"צ להצ"צ מ, ב ואילך.

(40) איוב לג, לג. שבת קד, א.

שכללות ענין המדות הוא בשביל הזולת, וכאשר חסר הזולת אזי לא שייך ענין המדות, ועד שמצד זה נחסר גם בעצמו כו'. משא"כ המוחין הם לעצמו ולא בשביל הזולת, וגם כשלא יש למי להשפיע דבר שכל, הרי הוא יכול לישב ולהשכיל השכלות. ואף שגם במוחין אמרו רז"ל⁴⁴ הרבה קיבלתי מרבתי הרבה קיבלתי מחברי ומתלמידי יותר מכולם, הרי⁴⁵ ענין זה הוא רק הדרך כיצד לבוא לענין המוחין, אבל השגת השכל גופא, ובפרט באופן של העמקה והתמסרות (צוטרָאָגן זיך), שעי"ז מעורר וממשיך גילוי כח המשכיל בעילוי אחר עילוי, הרי זה דוקא כשהוא לעצמו ולא ע"י זולת, והיינו, שבמדריגה זו אין מקום להזולת, ואדרבה, הזולת גורם בלבול וטרדה כו'. ונמצא, שיש ב' מדריגות במוחין, כפי שהם בשייכות אל המדות, וכפי שהם לעצמם שאז הם שלא בערך אל המדות. וכיון שהמוחין מצד עצמם הם שלא בערך אל המדות, לכן גם כאשר המוחין נעשים שייכים אל המדות, הן בבחי' המדות שבשכל, והן בפעולת המוחין שתהי' הולדת המדות כפי שהם במקומם, ועד לבחי' המוחין שבמדות, הנה גם שם תהי' קדימת המוחין אל המדות. ומזה מובן גם בענין קדימת התורה לעולם, שמצד הקדימה שבאין ערוך, הנה גם כשבאה להיות בערך העולם קדמה אלפיים שנה לעולם.

וזוהו הטעם שהפעולה בעולם שתושלם בו כוונת הבריאה היא ע"י התורה דוקא, דכיון שהתורה קדמה לעולם, קדימה שבאין ערוך, שממנה נמשכת הקדימה דאלפיים שנה גם כשבאה להיות בערך העולם, לכן בכחה לפעול בעולם להיות כפי כוונת הבריאה. ומצד זה הנה הפעולה בעולם הו"ע עיקרי בתורה, כדאיתא בזוהר⁴⁶ אמאי אקרי תורה בגין דאורי, שהתורה היא הוראה⁴⁷, והרי ענין ההוראה שייך לזולת דוקא, זולת כפשוטו או זולת שבעצמו, שזהו כל דבר שהוא מחוץ לבחי' המוחין. ואעפ"כ, אין זה בסתירה לכך שהתורה היא שעשועים גו' לפניו, ונעלמה מעין כל חי, ואדרבה, הא בהא תליא, שדוקא כפי שהתורה באה לפעול בעולם, למטה דוקא, במעמד ומצב שלמצרים ירדתם ויצר הרע יש ביניכם⁴⁸, אזי לוקחים את פנימיות ועצם התורה, כפי שנעלמה מעין כל חי.

(ה) **אמנם** אף שרוצים אנו ליגע בתורה יומם ולילה (כיון שדוקא ע"י התורה פועלים בעולם שתושלם בו כוונת הבריאה, כנ"ל),

(47) ראה רד"ק לתהלים יט, ח. ספר

השרשים להרד"ק ערך ירה.

(48) שבת פח, ב ואילך.

(44) תענית ז, א.

(45) ראה סה"מ תרצ"ז שם.

(46) ח"ג נג, ב.

מ"מ, אין לנו פנאי. והענין בזה, שמצד זה גופא שענין התורה הוא לפעול בעולם, יש תפיסת מקום למציאות העולם, שלכן, הנה גם ע"פ התורה יש סדר עבודה באופן דהנהג בהם מנהג דרך ארץ⁴⁹, ולא באופן שהעסק בתורה הוא יומם ולילה. ועד כדי כך, שאפילו מי שתורתו אומנתו⁵⁰ צריך ללמוד תורה באופן של שייכות לעולם, שזהו גם דיוק הלשון תורתו אומנתו, ע"ד מארז"ל⁵¹ על הפסוק⁵² ואהי' אצלו אמון, התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה בבריאת העולם, וזהו גם הפירוש דתורתו אומנתו, שלימוד התורה שלו פועל בעולם. ובזה יובן מה שמצינו⁵² שגם רשב"י שהיתה תורתו אומנתו⁵⁰ הי' מתפלל פעם אחת בשנה, והיינו לפי שגם אצל מי שתורתו אומנתו צריך להיות הלימוד באופן שהתורה תפעל בעולם, ולכן הי' גם רשב"י מוכרח להתפלל עכ"פ פעם אחת בשנה. וזהו שאמרו ישראל רוצים אנו כו' אבל אין לנו פנאי, דמכיון שמצד פעולת התורה בעולם יש תפיסת מקום למציאות העולם, הנה מצד ההעלם וההסתר שבעולם, עולם מלשון העלם⁵³, יכול להיות מעמד ומצב שאין לנו פנאי (ועד להעדר הפנאי כפשוטו) ליגע בתורה יומם ולילה.

ו) ועל זה אמר להם הקב"ה, קיימו מצות תפילין ומעלה אני עליכם כאילו אתם יגעים בתורה יומם ולילה, שמזה מובן, שמצות תפילין שייכת ללימוד התורה (ובפרט עי"ז שאמר להם הקב"ה כו' מעלה אני עליכם כו', שהרי דיבורו של הקב"ה חשיב מעשה⁵⁴), אבל אעפ"כ אין זה כמו לימוד התורה ממש, אלא רק מעלה אני עליכם כאילו כו'.

ולהעיר שעד"ז מצינו בנוגע לספר תהלים [ועפ"ז יומתק שמאמר זה הובא במדרש תהלים דוקא], דהנה, ספר תהלים הוא הממוצע בין תורה לתפלה, שהרי ספר תהלים הוא א' מכ"ד כתבי קודש שבתורה⁵⁵, ויחד עם זה, ענינו של ספר תהלים הוא תהילות ותשבחות (כדאיתא בכרכות⁵⁶), שזהו כללות ענין התפלה. ואעפ"כ, יש בו גם מעלת ההבנה והשגה שבתורה (בח"י חכמה שלמעלה), כפי שביקש דוד המלך ע"ה יהיו לרצון אמרי פי גו'⁵⁷, שיהיו קורין בהם כו' ונטלין עליהן שכר כנגעים ואהלות⁵⁸ (וכמשנ"ת במק"א⁵⁹ מה שנקט נגעים ואהלות דוקא).

(49) ראה ב"ר פמ"ד, כב. ועוד.

(50) ב"ב יד, ב.

(51) ג, ב. ז, ב.

(52) תהלים יט, טו.

(53) מדרש תהלים א. יל"ש שם רמז תריג.

(54) ראה "רשימות" חוברת נב ע' 7 ואילך.

(49) ראה ברכות לה, ב.

(50) שבת יא, א.

(51) ב"ר פ"א, א.

(52) ראה רבינו יונה ברכות ח, א (ד"ה

אלא ביני).

(53) ראה לקו"ת שלח לו, ד. ובכ"מ.

ויש להוסיף ולבאר טעם החילוק בין ענין היגיעה בתורה יומם ולילה למצות תפילין, שבנוגע ליגיעה בתורה יומם ולילה, הנה מצד גדרי העולם יכולה להיות המניעה שאין לנו פנאי, משא"כ בנוגע למצות תפילין. והענין בזה, שבלימוד התורה הפעולה היא לפעול שינוי באויר העולם, משא"כ במצות תפילין, אף שפועלת בעולם, כמ"ש⁶⁰ וראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך ויראו ממך, ואמרו רז"ל⁶¹ אלה תפילין שבראש, אין זה פעולה של שינוי העולם (איבערמאכן וועלט), כי אם ויראו ממך בלבד. ועוד זאת, שבמצות תפילין הפעולה היא בעולם קטן זה האדם⁶¹, שתהי' אצלו המשכת המוחין במדות. וכמבואר בדרושי חסידות⁶² בביאור מאמר הזהר פ' ואתחנן⁶³ בענין התפילין, שד' הבתים וד' הפרשיות הם כנגד ד' מוחין, וענין הרצועות שנמשכים מן הבתים הוא המשכת המוחין למדות⁶⁴. וזהו גם טעם הדין שקדושת הרצועות היא פחותה מקדושת הבתים⁶⁵, משום שענין הרצועות הוא ההמשכה למטה מן המוחין. אלא, שע"י הפעולה בהאדם נפעל גם בעולם, דכיון שאת העולם נתן בלבם⁶⁶, הנה ע"י שהאדם פועל בעצמו, בד' היסודות שבו, הרי זה נמשך גם בכללות העולם כולו המורכב מד' יסודות (כמבואר ברמב"ם הלכות יסודי התורה⁶⁷). וכיון שהתפיסת מקום של מציאות העולם מצד הצורך בהפעולה לשנות את העולם היא בלימוד התורה דוקא, לכן הנה דוקא בנוגע ללימוד התורה יכולה להיות מניעה מצד גדרי העולם, שאין לנו פנאי.

ועוד יש לומר בהחילוק שבין לימוד התורה למצות תפילין⁶⁸, שהמשכת המוחין במדות ע"י התורה היא בבחי' זו"נ (יומם ולילה) דאצילות, וכן הוא בענין ראשית תבואתה (כנ"ל (ס"ג) בענין ב' ראשית, תורה וישראל, שהו"ע הפעולה דישראל ע"י התורה), תבואת ה', ה' אחרונה דשם הוי', ספירת המלכות, הרי זה כפי שהיא בעולם האצילות. וכידוע⁶⁹ שיש במלכות ב' מדריגות, כפי שהיא בעולם האצילות, שאז נקראת אנכי שלומי אמוני ישראל⁷⁰, וכפי שיורדת לבי"ע. ופעולת התורה היא במלכות

(65) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סכ"ח סו"ס ז.

(66) קהלת ג, יא. וראה גם לקו"ת במדבר ה, ב.

(67) פ"ד ה"א.

(68) קטע זה לא הי' ברור בזכרון השומעים

(המו"ל).

(69) לקו"ת שה"ש ח, ב ואילך. ובכ"מ.

(70) שמואל"ב כ, יט.

(60) תבוא כח, יו"ד.

(61) תנחומא פקודי ג. זח"ג רנו, ב. תקו"ז

תס"ט (ק, ב. קא, א). וראה אדר"נ פל"א.

(62) סידור שער התפילין ו, ג ואילך. אמרי

בינה שער התפילין קט, א ואילך.

(63) רסב, א.

(64) ראה סה"מ תרפ"ז ס"ע קמב. תרח"ץ

ע' נו. תרצ"ט ע' 159. ועוד.

כפי שהיא באצילות. משא"כ המשכת המוחין במדות ע"י מצות תפילין היא גם במלכות כפי שיורדת לבי"ע. וזהו הטעם שהמניעה שמצד גדרי העולם שאין לנו פנאי שייכת רק בלימוד התורה ולא במצות תפילין, כיון שע"י התורה לא נעשית ההמשכה למטה בעולם, כי אם ע"י מצות תפילין דוקא.

(ז) **והנה** ענין המשכת המוחין במדות שנעשה ע"י הנחת תפילין מתחיל ביום הבר מצוה, כשנעשה בן י"ג שנה ויום אחד, שאז נעשה בר דעת⁷¹, ואז צריך להמשיך המוחין בהמדות, שזהו גם מ"ש⁷² וחזקת והיית לאיש⁷³, דהתואר איש מורה על תוקף המדות⁷⁴, כמאמר כאיש גבורתו⁷⁵, והיינו, שאז ניתנים לו הכחות לפעול בעניני המדות, לברר את היצה"ר דאקדמי' טענית⁷⁶, ועי"ז לפעול גם בבירור העולם. וע"פ האמור לעיל שעיקר הענין דבירור העולם נעשה ע"י התורה, מודגש בבר מצוה גם ענין התורה, שזהו שהמצוה הראשונה שמתחייב בה כשנעשה גדול היא מצות קריאת שמע (וכמבואר במ"א⁷⁷ שזהו הטעם שהתחלת הש"ס היא מאימתי קורין את שמע בערבין), שנוסף על ענין המס"נ שבק"ש, בכל לבך ובכל נפשך ובכל מאדך⁷⁸, יש בזה גם ענין התורה, כדאיתא בירושלמי⁷⁹ בביאור טעמי' דרשב"י שאין מפסיקין מתלמוד תורה לק"ש, כי זה שינון וזה שינון ואין מבטלין שינון מפני שינון. ובפרטיות יותר ישנו ענין זה במצות תפילין גופא, שזהו החילוק בין תפילין של יד שכנגד הלב לתפילין של ראש שכנגד המוח, שהו"ע התורה⁸⁰. וזהו גם שעיקר הבירור נעשה ע"י תש"ר (תורה), שלכן סדר הנחתן הוא באופן שמקדימין תש"י לתש"ר, כי תש"י הו"ע יחודא תתאה, אתכפיא, ותש"ר הו"ע יחודא עילאה⁸¹, אתהפכא [אף שבמק"א מבואר שביחוד"ע לאמיתתו שהוא באצילות לא שייך אפילו ענין אתהפכא, משום שבאצילות לא יגורך רע⁸²], והרי שלימות הבירור הוא באופן של אתהפכא דוקא.

(77) ראה חידושי הרי"ם ריש מס' ברכות. לקו"ש חיי"ט ע' 590 בהערה. שיחת י"ב תמוז שנה זו (תשכ"ח).

(78) ואתחנן ו, ה.

(79) ברכות פ"א ה"ב.

(80) ראה גם לקו"ש חיי"ט ע' 53.

(81) ראה אוה"ת ואתחנן ע' שלד ואילך.

ע' שמו. שה"ש ע' תשל ואילך. ועוד.

(82) תהלים ה, ה. וראה לקו"ת במדבר ג,

סע"ג.

(71) ראה קונטרס התפלה ע' 15 ואילך. סה"מ עת"ר ע' קטו. לקו"ש חט"ו ע' 289 ואילך. אנציק' תלמודית ערך גדול בתחלתו. וש"נ.

(72) מלכים-א ב, ב.

(73) ראה ד"ה וחזקת והיית לאיש די"ט תמוז (לעיל ע' רסה). לקו"ש חט"ו שם.

(74) ראה סה"מ ה'ש"ת ע' 96 ואילך.

(75) ספר שופטים ח, כא.

(76) ראה זח"א קעט, סע"א ואילך.

(ח) **וַיֵּשׁ** לקשר זה עם ענינו של בעל הגאולה די"ב תמוז, המרומוז בשמו, שהרי ענינו של יוסף הוא כמ"ש⁸³ אלה תולדות יעקב יוסף, ומבואר בזה⁸⁴ שהו"ע ההמשכה (דיעקב) בבי"ע, ובאופן דיוסף הוי' לי בן אחר⁸⁵, כפירוש אדמו"ר הצ"צ⁸⁶ לעשות מהאחר בן, שהוא ענין התשובה, בחי' אתהפכא. וענין זה ממשיכים ופועלים גם בימי בין המצרים (ובפרט ע"י הנחת תפילין, שעיי"ז פועלים להיות הקב"ה מניח תפילין, כולל גם תש"ר, בחי' אתהפכא), שיקויים היעוד והפכתי אבלם לששון⁸⁷, ויהפכו ימים אלו לששון ולשמחה⁸⁸, בגאולה האמיתית והשלימה, וכמו בגאולת י"ב תמוז שהיתה באופן דהיא נפלאת בעינינו⁸⁹, ובאופן שראו כל אפסי ארץ כו'⁹⁰, ועד שהם בעצמם הודו שהי' זה באופן נסי (כמבואר לעיל⁹¹), וכן תהי' לנו, שיקויים היעוד ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר⁹², בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

תרס"א ע' קסד. תרח"ץ ע' ל. (87) ירמי' לא, יב. הובא בטור או"ח סו"ס תקפ.	(83) וישב לו, ב. (84) ד"ה תפילין דמארי עלמא תרנ"ג (סה"מ תרנ"ג ע' רס). וראה גם ביאורי הזוהר פ' ויחי — לאדמו"ר האמצעי כט, ד ואילך. ולאדמו"ר הצ"צ ח"א ע' קסח ואילך. אוה"ת ויחי שפה, ב ואילך. ועוד.
(88) ראה רמב"ם הל' תעניות בסופן. (89) ע"פ תהלים קיח, כג. (90) תהלים צח, ג. (91) בשיחות די"ב תמוז.	(85) ויצא ל, כד. (86) אוה"ת ויצא רכ, א. וראה סה"מ
(92) ישעי' מ, ה.	